Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ !

ЭҢСИЭЛИ

Нам улууһун хаһыата 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ

2002 с.
Бэс ыйын
8
күнэ
субуота
№ 69 (9064)

КУОТАЛАҺЫЫ БАСТЫҢНАРЫ БЫҺААРДА

Хамаҕаттаҕа координационнай сэбиэт (предс. Кривогорницына М.В.) көҕүлээн, салайан кэлбит 5 түөлбэлэрэ сыллааҕы үлэлэрин көрүү тэрилиннэ. Көрүү дьиэ кэргэн нэдиэлэтин ыытыынан саҕаланан бэран, «Эдэр дьиэ кэргэттэр» конкурсунан түмүктэннэ. Бу кэмигэ оскуолалар күннэрэ тус-туспа бириэмэҕэ ыытылынна. Ыччаты, оҕону иитиигэ аналлаах дакылааттар ааҕылыннылар.

Көрүү түмүгүнэн «гран-при» хаһаайынынан «Үрдэл» түөлбэ (сал. Семенова К.Е.) аатанна. «Түмсүүлээх түөлбэ» номинацияҕа «Көлүөнэ» (сал. Кононова П.И.), «Үтүө дьыала быйаҥа» номинацияҕа «Сайдам» (Москвитина О.С.), «Культурнай спортивнай түөлбэ» (Попова О.Н), «Айымньылаах үлэлээх түөлбэ « «Хардыы» (Дьяконова С.П.) бастаатылар.

«Үрдэл» түөлбэ (Семенова К.Е., соц. педагог Саввина Е.Г.) үлэтин 5 хайысханан былааннаан ыытар. Бастакы хайысха, түөлбэ социальнай паспорын оҥоруу. Түөлбэҕэ олорор хас биирдии ыалы кытта үлэ. Дьиэ кэргэн кэтэх хаһаайыстыбатын сайыннарыы. Иккис хайысха, түөлбэ оҕону кытта үлэтэ. Үһүс хайысха, «Дьиэ кэргэн—чөл олох—доруобай кэскил». Төрдүс, чөл олох биир кэрэһэтинэн тиэргэн ыраас буолуутун ситиһии. Бэһис, «Кэтэх хаһаайыстыбаны сайыннарыы — байылыат олох төрдө».

Бу хайысхаларынан түөлбэҕэ олорор 62 ыал, 235 киһи, о.и. 67 үөрэнээччи, 14 пенсионер хабыллан үлэни ыыппыттар. Кыаммат дьоҥҥо, студеннарга бородууктанан көмө оҥоһуллубут. Үлэ быраабыннааҕа тэриллибит. «Тиэргэн ыраабын иһин» конкурс ыытыллыбыт. Олохтоохтор концертка актыыбынайдык кыттыбыттар. Индеевтэр дьиэ кэргэттэрэ «Бастыҥ дьиэ кэргэн» аатын ылбыт. Түөлбэ үлэтигэр кырдьаҕастар Феофанов Е.М., Мухин В.В., Кудрина С.Н. о.д.а. актыыбынайдык кыттыбыттар.

«Көлүөнэ» түөлбэ (сал. Кононова П.И., соц. үлэһит Мухина М.В.) 5 хайысханан үлэтин былааннаан ыыппыт:

— үөрэххэ болҕомтону ууруу;
— куруһуоктары үлэлэтии;
— «Үтүө дьыалаҕа» кыттыы;
— нэһилиэк общественнай олоҕор кыттыы;
— ыал бигэ туруктаах буолуутун ситиһии.

Үлэлэрин кырдьаҕастарга тирэҕирэн ыыталлар. Отчуоттуур кэм устатыгар Доруобуйа күнэ, кырдьаҕастарга көмө тэриллибит. Оскуола соц. педагогтарын, психологы кытта сибээһи туталлар, үлэлэригэр сүбэни-аманы ылаллар. Кривогорницын Ю.В. оҕолору хомуска уһуйар. Гоголева А.Д. иискэ үөрэтэр. Ити куруһуоктар үлэлэрин өссө сэргэхситэр үлэ ыытыллар. Чөл олоҕу олохтоох киллэрээччилэринэн, тэрийээччилэринэн Кривошапкин Г.И., Федоров В.В., Жирков М.Н., Протопопов Н.Н. дьиэ кэргэттэрэ буолаллар.

Түөлбэ үлэтин көрдөрүүтүн бэрээдэги кэһии элбэҕэ таҥнары тарта. Бэрээдэги тупсарыыга үлэ ыытылларын үрдүнэн бэрээдэкпит көммөт.

Хаһаайыстыбаннай үлэлэргэ ордук кэрэхсэбиллээх үлэлээҕинэн «Сайдам» түөлбэ (Москвитина О.С.) таҕыста. Манна 77 ыал, о.и. 26 пенсионер суол оҥоһуутун, уу ситимин тардыытын, күөлү үөскэтии боппуруостарынан дьарыктаналлар. Маҥнайгы саҕалааһыннар бааллар. Аҕаларга аналлаах «Бэйэҕин төһө билэҕин?», «Арыгы дьиэ кэргэнигэ дьайыыта» — диэн темаларга анкеталар толорулуннулар, бэсиэдэлэр тэрилиннилэр. Спортивнай площадка тутуута уонна «Эн төрөөбүт дойдутун төһө билэҕин?» туристическай поход тэриллэрэ былааннанар.

«Хардыы» түөлбэҕэ (сал. Дьяконова С.П.) 90 ыал, о.и. 47 пенсионердар, педагогическай үлэ ветераннара олороллор. Предпринимателлэр А.А., Е.Е. Сивцевтэр, Е.К. Атласов спонсордаан үлэҕэ күүскөмө буолаллар. «Быйан» дьиэ кэргэн конкурска бу түөлбэттэн хас да ыал кыттар. Сыл бастыҥ учуутала, культура туйгуна, үөрэҕирии туйгуннара, үтүөлээх учууталлар, мелодистар олорор түөлбэлэрэ — «Айымньылаах үлэлээх номинация» кыайыылааҕа. «Кытыл» түөлбэ (Попова О.Н.) спортивнай-культурнай үлэни кыайа-хото тутар. Хоккейга күрэхтэһиилэри тэрийии үтүө үгэскэ кубулуйда (тр. Охлопков А.Е.). Түөлбэҕэ 370 киһи олорор. Онтон 37-тэ пенсионер, үлэһитэ — 99. Спортивнай күрэхтэһиилэргэ, уус-уран самодеятельноска, «Үтүө дьыала» чэрчитинэн начальнай оскуола, 2 №-дээх оҕо саадын тутуулларыгар актыыбынайдык кытталлар. Р.А. Захаров дьиэ кэргэттэрэ улууска ыытыллар конкурстарга кыттан өрүү миэстэлэһэллэр. Элбэх оҕолоох ыалтан Г. Иванова «Сааскы баал» конкурска кыттыбыта.

Бары түөлбэлэр үлэлэригэр сүрүн итэҕэйинэн нэһилиэккэ бэрээдэги кэһии аҕыйаабата буолар. Түөлбэлэр олохтоохторо нэһилиэккэ ыытыллар мунньахтарга сылдьыылара намыһах. «Бэрээдэги кэһиини утары охсуһуу» программата олохтоо киириитэ бытаан. «Уол уонна аҕа» хайысханан үлэ тэтимэ намыһах. Аҕа оруолун үрдэтиигэ үлэ ситэ ыытыллыбат. Инникитин ыйыллыбыт хайысхаларынан үлэни күүһүрдэр соругу координационнай сэбиэт председателэ Кривогорницына М.В. түөлбэ салайааччыларын иннигэр туруорда. Бары түөлбэлэргэ учууталлар сыныарыллыбыттара үлэни сэргэхсиппитин, кырдьаҕастарга болҕомто үрдээбитин, кинилэр оруоллара түөлбэлэр олохтоохторугар биллэр-көстөр буолбутун, отчуоттары маннык саҥа көрүҥнэн ыытар кэдьүүстэҕин, бөһүөлэк көрүнэ тупсаҕай буолбутун, санитарнай туруга көнөр суолга киирбитин туһунан саная атастаһыытыгар этилиннэ.

Н. НИЛОВ,
Хамаҕатта

ЭҺЭРДЭЛИИБИТ!

Дириҥник убаастыыр, ытыктыыр аҕа табаарыспытын, өр сылларга эн-мин дэһэн бииргэ үлэлээн кэлбит коллегабытын, «Эҥсиэли» хаһыат редакторун солбуйааччытын, Россия Журналистарын Союһун чилиэнин **Григорий Константинович ЭВЕРСТОВЫ** 60 саһын туолбут үөрүүлээх үбүлүөйүнэн истиҥник-иһирэхтик эҕэрдэлиибит! Баҕарабыт уһун-дьоллоох олоҕу, кытаанах доруобуйаны! Биһиэхэ күүс-көмө, сүбэ-ама буоларыҥ иһин махталбытын тиэрдэбит. Өссө да биһиги иллээх коллективпытыгар өйөбүл буола туруо диэн эрэнэбит. Сытыы бөрүөн сыппаабакка, айар талааныҥ аҕыйаабакка айа-суруйа сылдьаргар баҕарабыт!

«Эҥсиэли» хаһыат редакциятын коллектива

Күндүтүк саныыр доҕорбутун, биир дойдулаахпытын, «Эҥсиэли» хаһыат редакторун солбуйааччытын, Россия Журналистарын Союһун чилиэнин **Григорий Константинович ЭВЕРСТОВЫ** 60 сааскын туолбут үбүлүөйүнэн ис сүрэхпититтэн эҕэрдэлиибит! Эһиги дьиэ кэргэҥнэ дьолсоргу тосхойдун, ыалдьыма-сүтүмэ, өссө да уһуннук үлэлээ диэн алгыс тылбытын тиэрдэбит!

Эҕэрдэни кытта доҕотторуҥ Кобяковтар, Баишевтар

«Сахам сирэ — XXI үйэҕэ»

«ҮТҮӨ ДЬЫАЛА» ОЛОХХО КИИРЭН ЭРЭР

Хамаҕатта дьоно-сэргэтэ өрдөөҥүттэн нэһилиэк араас таһымнаах мунньахтарыгар туруорсубут туруорсуулара, кинилэр баҕа санаалара дьэ биир үтүө дьыала олоххо киирэр буолла. Ол курдук быраатты Гоголев Сергей, Валерий Никитичтэр биир таһаарыытыгар 120 килиэби буһаран таһаарар «Хонуу бэкээринэтэ» диэн оҕоҥу булан аҕаланнар, онно биир эргэ дьиэни атыылаһан, саҥа сиргэ бэйэтин киэбинэн көтүрэн бу аҕыйах хонуктааҕыта көҥдөйүн тутан бүтэрэ оҕустулар. Онон хамаҕатталар үтүө санаалаах уолаттардаах буоламмыт бэйэбит Кириэс Кытыл бөһүөлэгэр бэкээринэлээх буолар кыахтанныбыт.

Бу бэкээринэ олоххо киириитигэр маннык үтүө кэскиллээх тутуулуну саҕалаабыт уолаттарга кинилэр туохха наадыйалларыгар, кинилэр көрдөһүүлэригэр үтүө дьыалаҕа үтүөнэн хардаран, Хамаҕатта нэһилиэгин баһылыга итиэннэ улуус баһылыга көмө, өйөбүл, тирэх буолуохтара диэн эрэнэбин.

Бу бэкээринэ олоххо киирдэҕинэ кылгас сайыннаах от үлэтин былдьаһыктаах кэмигэр туһата олус улахан буолуоҕа.

Урут Нам селотуттан килиэп хаһан кэлэрин кэтэһэн отчуттар оттуур сирдэригэр эрдэ барыахтаах хаарыан күннэрин-дьылларын сүтэрэллэрэ, үксүгэр килиэппит кыһайбыт курдук күн ортотун диэки кэлэн үлэ-хамнас сырыыттанар этэ, ону бу бэкээринэ үлэлэтэҕинэ туох да кэтэһиитэ-маная ыыта суох сарсыарда эрдэттэн килиэби атыылаһар кыахха киириэ этибит. Маннык махталлаах дьыаланы саҕалаабыт, Гоголевтарга барҕа махтал буоллун, саҕалаабыт үлэлэригэр өссө айымньылаах ситиһиилэри баҕарабын.

Г. КОКОРЕВ,
Хамаҕатта

АҢЫЙАХ ТЫЛ МИННЬИГЭС

Оҕону детсадка сылдьар саастыгын суолга сэрэхтээх буолууга иитэччилэр туруулаһан үөрэтэллэр. Ол курдук, быйыл ГИБДД, үөрэх управлениетын салаатынан суол быраабылатыгар «Күөх уот» диэн аатталаах конкурс биллэриллибтиэ. Нам селотуттан 4-с №-дээх «Чэчир» детсадтан иитээччи А.Н. Пестерева «Мудрый ворон» диэн аатталаах остуоруйаттан нууччалыы тылынан суол быраабылатын элеменнэрин киллэрэн сүрдээх үчүгэй инсценировка туруоран республикаҕа кыттан 15 улуус иһиттэн 3 миэстэҕэ тигистибит. Оҕо күнүнэн сибээстээн биһиги детсадпыт коллектива ГИБДД отделыттан грамота, фирменнэй фотоаппарат туттубут. Үлэбит түмүктээх буолла диэн үөрдүбүт-көттүбүт. Бу конкурска кыттарбытыгар сүбэ-ама биэрэн көмөлөспүт ГИБДД начальнигар М.К. Зорингка, административнай практика инспекторыгар А.П. Дьячковскайга, методкабинет методиһыгар Л.П. Черноградскаяҕа, оскуола иннинээҥи отдел сэбиэдиссэйигэр М.Г. Макароваҕа, «Нам» ТРК директорыгар И.З. Кривошапкиҥҥа, режиссер М.Д. Кокареваҕа, оператордарга махталбытын тиэрдэбит.

И. ОХЛОПКОВА,
4-с №-дээх «Чэчир» детсад сэбиэдиссэйэ

Республикатааҕы конкурс кыайыылааҕа

ХАТЫРЫК ВЕТЕРАННАРЫН СЭБИЭТЭ

Хатырык нэһилиэгин ветераннарын сэбиэтин председателинэн Сивцев Н.И. ахсыс сылын үлэлиир. Улуустааҕы ветераннар сэбиэттэрин куотараһыытыгар Хатырык ветераннарын сэбиэтэ I, II миэстэлэри ылаттаан сылдьыбыта.

Быйыл республикатааҕы конкурска кыттан I миэстэни ылан 3000 солк. харчынан бириэмийэлэннэ уонна председатель профилакторий путевкатынан наҕараадаланна.

Сэбиэт иһинэн «Алгыс» кулуун үлэлиир. Салайааччы үлэ ветерана Спиридонова А.С.

Сэбиэт чилиэттэрэ уонна «Алгыс» кулууп салайааччылара сэбиэт үлэтигэр актыыбынайдык көмөлөһөллөр. Чуолаан Спиридонова А.С. «Алгыс» кулуубу 5 сыл устата салайар. Сэбиэт чилиэттэрэ Егоров И.Е., Захарова М.В., Винокурова М.Н. уонна «Алгыс» кулуун чилиэттэрэ Левина А.Е., Мальцева Д.П. уо.д.а. актыыбынай позициялаахтар.

Нэһилиэккэ 4 сэрии ветерана хаалла: Дьяконов Н.М. — арааны фронт кыттыылааҕа, улуус бочуоттаах киһита, Татаринов И.А. — Япония сэриитин кыттыылааҕа, педагогическай үлэ ветерана, советскай-партийнай үлэһит, Куличкин Г.Ф., Слепцов П.И. — Япония сэриитин кыттыылаахтара.

Барыта 63 тыыл ветерана баар. Кинилэр истэригэр: Спиридонов И.Н. 12 сыл совхозка директордаабыт, «Үлэ Кыһыл Знамята» орденнаах, улуус бочуоттаах гражданина, Рехлясов Е.П. — совхозка партком секретарынан, колхоз председателинэн, профком председателинэн, сэбиэт председателинэн уонна баһылыгынан барыта 30-ча сыл салайар үлэҕэ үлэлээбит ыстаастаах, улуус бочуоттаах гражданина, Винокурова М.А. — педагогическай үлэ ветерана, 40-ча сыл оҕону үөрэтиигэ күүһүн-сыратын биэрбит киһи, Бочуот знага орден кавалера, улуус бочуоттаах гражданина. Дьяконов Л.А. — педагогическай үлэ ветерана, РСФСР үтүөлээх учуутала, улуус Ытык киһитэ, Иванов С.Н. — педагогическай үлэ ветерана, СР үтүөлээх учуутала, Марков Д.Ф. — тыыл ветерана, Чурапчы көһүүтүн кыттыылааҕа уо.д.а.

Үлэ ветераннарыттан: Жиркова М.Н. — бастыҥ ыанньыксыт, икки «Бочуот знага» орден кавалера, улуус бочуоттаах гражданина, Винокуров И.А. — тыыл ветерана, улуус Ытык киһитэ, «Үлэҕэ туйгунун иһин» мэтээл кавалера, Петров А.Н. — сэрии кэнниттэн Сталин мэтээллээх, Сивцева Е.В. — герой-ийэ, Винокурова В.И. — герой-ийэ, Винокуров И.А. — сааһын тухары суоппар, улуус Ытык киһитэ, «Үлэҕэ туйгунун иһин» мэтээл кавалера, Слепцов В.В. — үрдүк үүнүү маастара, Үлэ Албан аатын III ст. орден кавалера, улуус бочуоттаах гражданина, Попова М.Н. — педагогическай үлэ ветерана, СР үтүөлээх учуутала, «Бочуот знага» орден кавалера, Романова А.К. — педагогическай үлэ ветерана, СР үтүөлээх учуутала, экология боппуруостарынан утумнаахтык дьарыктанар.

Ити аатталаах ветераннар нэһилиэк, улуус киэн туттар дьоноро, билигин да айымньылаахтык үлэлии-хамныы сылдьаллар.

Нэһилиэк ветераннарын сэбиэтин сүрүн соругунан буолаллар:

— ветераннар олохторо-дьаһахтара, доруобуйалара тупсарыгар кыһамньы, күннээҥи кыһалҕаларыгар көмөлөһүү;
— нэһилиэккэ, улууска ыытыллар бары общественнай, культурнай-маассабай мероприятиеларга актыыбынайдык кыттыы;
— ыччаты кытта (үөрэнэр да, үлэлиир да) үлэнэн утумнаахтык дьарыктаныы;
— чөл олох, общественнай бэрээдэк тупсарын иһин охсуһуу.

Ити соруктары толорорго элбэх өрүттээх үлэ ыытылынна уонна ыытыллар.

Улуус ветераннарын сэбиэтин улууска ыытар бары мероприятиеларыгар Хатырык ветераннара актыыбынай кыттыыны ылаллар.

Ол барыта аҕа көлүөнэ үтүө үгэстэрин ыччакка тиэрдиигэ үтүө холобур буолара саарбахтаммат. Улуус ветераннарын сэбиэтэ (предс. Петрова М.В.) республикаҕа биир бастыҥ үлэлээх ветераннар сэбиэттэрэ буолар. Чуолаан М.К. Аммосов төрөөбүтэ 100 сыла туолуутун бэлиэтиир даатаҕа нэһилиэккэ да, улууска да элбэх мероприятиеларга ветераннар актыыбынай кыттыыны ылбыттара.

1997 с. кулун тутар ыйга М.К. Аммосов үбүлүөйүнэн сибээстээн «Кэлэр көлүөнэ ыччатым, тут мин алгыспын!» диэн фестиваль тэрээһинигэр актыыбынай кыттыыны ылан, улуус баһылыгын бочуотунай грамоталарынан бэлиэтэммиттэрэ. Улуус нэһилиэктэрин 1997 с. конкурстарыгар I миэстэни Хатырык ветераннарын сэбиэтэ ылбыта. Нам улууһа тэриллибитэ 200 сыла туолуутугар аналлаах «Оо, кэрэ Нам сирэ» диэн девиизтээх самодеятельнай уонна прикладной искусстволары көрүүгэ актыыбынайдык кыттан биириһинэн бэлиэтэммиттэрэ. 2000 сыл бэс ыйыгар ветераннар II улуустааҕы спартакиадаларыгар актыыбынайдык кыттан улуус ветераннарын сэбиэтин уонна оргкомитет бочуотунай грамотатынан бэлиэтэммиттэрэ.

Улуус нэһилиэктэрдээҥи ветераннарын кытта хардарыта көрсүһүү үгэскэ кубулуйда. Ол курдук Хамаҕатта, I Хомустаах, Модут нэһилиэктэрин, улуус киинин ветераннарын Балаҕаҥҥа көрсүһүүлэрэ хас да төгүл ыытылынна, хардарыта үлэ опытын атастаһыы тэрилиннэ. Ымпыгарчымпыгар тиийэр буоллахха ветераннар сэбиэттэрин үлэтэ элбэх. Саастара туолбут үбүлүөйдээх ветераннары чиэстээһин, өлбүт ветераннары тиһэх суолугар атаарыы, ветераннар сэбиэттэрэ суох барбат.

Билиҥҥи политикаҕа сөп түбэһиннэрэн ыал экономикатын тупсарыыга ветераннар бары сүөһүлээх-астаах, куруссалаах, сибиинньэлээх, оҕуруот астаах, хортуоппуй ыһыылаах буоллаларыгар ветераннар сэбиэттэрэ элбэх өрүттээх үлэни ыыталлар.

К. ТИХОНОВ,
улуус ветераннарын сэбиэтин председателин солбуйааччы

Бэс ыйын 8 күнэ —социальнай үлэһиттэр күннэрэ

КЫАММАТТАРГА ӨЙӨБУЛТИРЭХ БУОЛАЛЛАР

Улуус дьаһалтатын социальнай харалта управлениетын начальнига Варвара Иннокентьевна Гуляева быйыл аан бастаан бэлиэтэнэр профессиональнай бырааһыннаактарынан сибээстээн бу управление үлэтин-хамнаһын кытта билиһиннэрэр.

—Варвара Иннокентьевна, эһиги бырааһыннааккыт быйыл аан бастаан бэлиэтэнэр, ол туох төрүөттээҕий?

—Россия президенин ыйаатынан 2001 сылга социальнай үлэһиттэр күннэрэ диэн олохтоммут профессиональнай бырааһыннааккыпыт былырыын биһиги республикабытыгар алдьатыылаах халаан уута кэлэн бэлиэтэммэккэ хаалбыта. Онон быйыл нэһилиэннэ дьиҥ-чахчы кыһалҕалаах арангатыгар социальнай өйөбүлү тиэрдээччи үлэһиттэрбит бырааһыннаактара аан бастаан ыытыллар.

—Эһиги управлениеҕытыгар өр сылларга үтүө суобастаахтык үлэлээбит специалист элбэх, кинилэр тустарынан билиһиннэриэҥ буолаарай?

—Биһиги улууспутугар нэһилиэннэ кырдьаҕас, инбэлиит уонна кыаммат дьонун социальнай проблемаларын быһаарыыга, кинилэргэ государственнай көрүүлүбүт чэпчэтиилэри уонна эбии төлөбүрдэри тиэрдиигэ биһиги үлэһиттэрбит элбэх өрүттээх үлэлэрэ махтал тылларынан бэлиэтэнэрэ тоҕостоох. Ол курдук, социальнай харалтаҕа өр сылларга үлэлээбит уоппуттаах специалист—социальнай өйөбүл отделын сэбиэдиссэйэ Мария Семеновна Макарова бу үлэ ымпыгын-чымпыгын билэр буолан болҕомтолоохтук сыһыаннаһан үгүс дьон махталын ылар. Ааспыт сыл кини үлэтэ РФ үлэҕэ уонна социальнай харалтаҕа министерствотын бочуотунай грамотатынан бэлиэтэммитэ. Бу күннэргэ Мария Семеновна Хабаровскайдаабы государственнай улууспа Академиятын кэтэхтэн үөрэнэн дипломун туйгуннук көмүскээн кэллэ. Түгэнинэн туһанан кинини бииргэ үлэлиир дьонун аатыттан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиэхпитин баҕарабыт. Уонна инники үлэтигэр ситиһиилэри, дьолусоргуну баҕарабыт.

Бу отделга кинини кытта эдэр, инникитин үүнэр кэскиллээх специалист Февронья Ивановна Охлопкова үлэтин таһаарыылаахтык саҕалаата. Дьиэнэн сылдьан кыаммат, кырдьаҕас, соҕотох дьону көрөр-истэр, дьиэ ис-тас үлэтигэр, эмтэниигэ, коммунальнай төлөбүрдэри оҥорсуу өҥөлөрүн толоруурга уоппуттаах үлэһиттэр Винокурова Вера Никифоровна, Попова Наталья Гаврильевна, Федорова Лидия Николаевна, Канаева Анна Гаврильевна буолаллар. Кинилэр истиҥ сыҥаахтарын, уҥараабат кыһамныыларын көрүллэр кырдьаҕастар үтүө тылларынан ахталлар.

Сэрии, тыыл ветераннарыгар туһаламмыт дьаһаллары толоруу— социальнай харалта үлэтин биир сүрүн соруга. Сэрии ветераннарыгар бырааһыннааккыттааҕы бородуукта набордарын үөрдэ-көтүтэ туттарар көмөлөһөччүлэрбиттэн биирдэстэрэ—дьиэ кэргэн киинин специалиһа Зарема Романовна Бочкарева.

Үлэбит биир сыҥаалҕаннаах салаата—гуманитарнай көмөнү тиэйэн аҕалыыы, нэһилиэннэҕэ тиэрдии. Бу үлэҕэ социальнай өйөбүл отделын кытта туһааннаах үлэтин таһынан тэҥнэ сылдьар дьиэ кэргэн киинин специалиһа Петрова Людмила Алексеевна. Оҕолоох дьиэ кэргэттэргэ государственнан көрүллэр социальнай пособиелары тиэрдиигэ үлэлиир отдел начальнига Кривошапкина Ульяна Карловна, бу көмө хас биирдии дьиэ кэргэнэ кэмигэр уталытыыта суох тиийиитин хаачыйар. Сүрүннүүр специалистарынан Назарова Варвара Михайловна уонна Аверьянова Прасковья Степановна кыһамныылаахтык үлэлииллэр.

Нэһилиэктэрдээҕи социальнай эйгэҕэ баһылыктар көмөлөһөччүлэриэн үлэлиир дьоммутун эмиэ бэлиэтээн ааһыаҕы баҕарыллар: дьиэ кэргэн киинин салайааччылара Ядрихинская Дария Григорьевна (Хатырык), Винокурова Лена Дмитриевна (Хатыҥ Арыы), Николаева Анна Павловна (1 Хомустаах), Ушницкая Наталья Платоновна (Модут), Кононова Февронья Семеновна (Хамаҕатта). Кинилэр сүүрэн-көтөн элбэх дьиэ кэргэн араас өрүттээх кыһалҕаларын быһаарсаллар, күүс-көмө буолаллар.

—Управление иһинэн араас тэрилтэлэр бааллар, үчүгэй үлэлээх буолан республикаҕа биллэр-көстөр оруоллаахтар диэн истибитим, ол хайдаҕый?

—Улууска дьиэ кэргэн отдела (салайааччы Винокурова Мария Михайловна) араас хайысхалаах үлэлэри ыытан олоххо киллэрэн урукку да сылларга бастыҥнар кэккэлэригэр сылдьыбыт таһымын түһэрбэккэ республика дьиэ кэргэн отделларын көрүү-конкурсугар 2001 с. түмүгүнэн үс бастыҥ үлэлээх улуустары бэлиэтээһиҥнэ киирсэн персональнай компьютерынан наҕараадаланна. Эмиэ бу сыл түмүктэринэн улуустааҕы кырдьаҕастар интернат-дьиэлэрин коллектива (директор Охлопкова Мария Николаевна) кыһамныылаах үлэлэриэн республикаҕа бастыҥ социальнай тэрилтэ аатын ылла. Бу иллээх коллектив үлэһиттэрэ сааҕырбыт, кыаммат дьоҥҥо туох ба'ар сыраларын биэрбиттэрин үрдүк түмүгэ.

Ветераннар улуустааҕы сэбиэттэрэ (председатель Петрова Матрена Васильевна) кэккэ сыллар усталарыгар республикаҕа чулуу үлэлээх общественнай тэрилтэтин быһыытынан биллэр. 2002 сылга үктэнэн баран эмиэ ити үрдүк аатын көмүскээтэ. Республиканскай цеховой тэрилтэлэри көрүү-конкурска Хатырык ветераннарын сэбиэтэ (председатель Сивцев Николай Иванович) бастакы миэстэҕэ тиксэн үөрэн-көтөн кэллилэр.

Улуус инбэлииттэрин обществолара эмиэ араас өрүттээх үлэлэри ыыталлар. Ыарыһах дьон кыһалҕаларын чэпчэтэргэ аналлаах көмөнү тэрийэллэр. Кинилэр сыныалаҥнарын, олохторун-дьаһахтарын, эмтэнэллэрин хааччыйаллар.

—Улуустааҕы социальнай харалта үлэһиттэрин бука барыларын профессиональнай бырааһыннаактарынан эҕэрдэлиибит уонна кыаммат арангаҕа өйөбүлтирэх буолар үтүө үлэлэрэ өссө үрдүк ситиһиилэннин диэн баҕа санаабытын тиэрдэбит.

В. Рыжкова кэпсэттэ

Эрэйдээх этигэс

ХАРЧЫ ТӨЛӨММӨТ— ВЕТЕРАН ЭМТЭММЭТ!

Кулун тутар 10 күнүттэн 2002 сыл бүтүөр диэри сэрии уонна тыыл ветераннарын Партизан уонна Көбөкөн участковай балыыһаларын базатыгар реабилитационнай киинҥэ сытыаран эмтиир туһунан 2002 с. кулун тутар 7 к. 166-рк №-дээх улуус баһылыгын дьаһала тахсыбыта. Бу дьаһалга 2002 с. устата Нам улууһун дохуотун аһары толоруу суотугар 1282,8 тыс. солк. төлүүр туһунан ыйыллыбыта. Ол иһигэр: иккис кварталга 427,6 тыс. солк., үһүс уонна төрдүс кварталларга эмиэ итиччэлии сууманы төлүүр туһунан этэ.

Дьаһалга олоҕуран социальнай харалта управлениета (нач. Гуляева В.И.) ыам ыйын 28 күнүгэр Партизан балыыһатыгар 9 ветераны (7 эр киһи, 2 дьахтар) сыныьата, эмтэтэ ыыппыта.

«Ыам ыйын 30 күнүгэр улуус кылаабынай враһа Макаров В.В. сэрэппэккэ эрэ бу дьону харчы төлөммөтө диэн таһааран кэбиспитэ» диэн социальнай харалта управлениетын начальнига Гуляева В.И. редакцияҕа кэлэн матырыйаал таһаарарга көрдөстө.

Макаров В.В. бу туһунан маннык эппиэти биэрдэ: «Реабилитационнай киин структуратынан уонна көрүҥүнэн социальнай харалта учреждениеларыгар киирсэр, онон штаттары киллэрэн туран бу тэрилтэни көрүү-харайыы социальнай харалта управлениетын эбээһинэҕэ буолар. Киин балыыһаны кытта 01. 10. 99 с. сөбүлэһии быһыытынан реабилитационнай киини сымнаҕас уонна кытаанах инвентарынан, бородууктанан хааччыйыы социальнай харалта управлениетынан оҥоһуллуохтаах этэ, ол 2001-2002 сс. оҥоһуллубата. Билиҥҥи туругунан киин ороскуотун барытын киин балыыһа уйунан олорор. СР доруобуйа харыстабылын министерствотын уонна ТФ ОМС 14. 12. 01 с. бирикээһинэн Партизаннааҕы участковай балыыһа күнүскү стационарга кубулутуллубута. Ол гынан баран олохтоохтор үҥсүүлэриэн уонна Партизан нэһилиэгин дьаһалтатын ходатайствотынан улуус баһылыгын дьаһалынан Партизаннааҕы реабилитационнай киин чөлүгэр түһэриллэн сэрии уонна тыыл ветераннарыгар аналлаах сукканы быһа үлэлиир киин буолбута. Кылаабынай врач Макаров В.В. 11. 03. 2002 с. бирикээһинэн штаты таһынан үлэһиттэр көрүллүбүттэрэ, кинилэр хамнастара улуус дохуотун аһары толоруу суотугар киирэн 1282,8 тыс. солк. буолуохтаах этэ. Бу үөһэ этиллибит үбүлээһин оҥоһуллубатаҕын иһин киин балыыһа администрацията 2002 с. бэс ыйын 1 күнүттэн Партизан уонна Көбөкөн участковай балыыһаларын күнүскү стационар оҥорорго күһэлиннэ".

Матырыйаалы балаҥнэтэ
В. РЫКУНОВА

СУДУРГУТУК БЫҺААРЫЛЛЫАН СӨП КУРДУК...

Биллэрин курдук оҕо пособиета сибээс отделениетынан кэлэр. Ону социальнай көмүскэл управлениета оҕоҕо анаммыт пособиеларын испиинэгин почта отделениеларыгар наһаа хомутатан биэрэр. Ол түмүгэр почтаҕа ый бастакы нэдиэлэтигэр, харчы саамай киирэр кэмин куоттаран, оҕо пособиетын испиинэгин ыытаннар пособие ылааччылар эрэй бөҕөну көрөллөр.

Оттон уруккуттан анаммыт пособиелар куруук уларыйа турбаттара биллэр. Арай саҥа төрөөбүт оҕолоохторго о.д.а. бэрт аҕыйах ахсааннаах уларыйыы тахсарын олору эрэ социальнай харалта хойутатан биэриэхтэрин сөп эбитэ буолуо.

Куруук буоларын курдук эргэ ый бүттэр эрэ саҥа үүммүт ый бастакы, иккис нэдиэлэтигэр телефон, переговор, электроуот онтон да атын төлөбүрдэри дьон почта отделениетыгар төлүүр кэмнэрэ буолар. Итини сэргэ ый саҥатыттан пенсия кэлэр графига буолан дьон кэм харчыланан араас төлөбүрдэрин төлүүр кыахтана түһэллэр. Онон бу кэмнэ почта отделениетыгар социальнай көмүскэл управлениетыттан оҕолор пособиеларын испиинэгэ кэлэрэ буоллар пособие ылааччылар эрэйэ суох харчыларын ылан абыраныа этилэр.

Оттон почтаҕа киирэр харчы, харчы сокуонун быһыытынан ууруллан өр сыппат. Киирбит харчы тута сибээс киин отделениетыгар ыытыллан иһэр бэрээдэгин социальнай харалта управлениета билэр буолуохтаах этэ да тоҕо эрэ дьаһал ылан испэт эбит.

Аны сибээс киин отделениета оҕо пособиетыгар бэриллиэхтээх харчыны ыыппат «бэйэҥитигэр төлө харчы киирэринэн пособиены төлөөн иһиҥ» диир эбит.

Онон социальнай харалта управлениета почталар отделениеларыгар саамай харчы хамныыр, харчы киирэ турар кэмин баттаһа, ый бастакы нэдиэлэтигэр оҕо пособиетын испиинэгин эрдэ ыытан иһэрэ буоллар, пособие төлөбүрэ кыаллыа эбит диэн санааҕа кэллим. Онон бу дьыалаҕа туох эмэ хамсатыылаах дьаһалы ылалларыгар баҕарабын.

Г. КОКОРЕВ,
Хамаҕатта—Кириэс Кытыл, тыыл, үлэ ветерана, нэһилиэк Ытык сүбэтин председателэ

Салбаҥтан сонуннар

ОҔО ИИТИИТЭ — ИЛИИБИТ ИҺИГЭР

Быйыл Салбаҥ оскуолата ыарахаттары көрүстэ. Ол курдук анал үөрэхтээх психолог суох. Оҕолор аанньа биологияҕа да үөрэммэтилэр. Ол да буоллар педколлектив оскуола юбилейын уонна республика таһымнаах семинары үчүгэйдик атаарда. Онно олохтоох учууталлар, директоры хаһаайыстыбаннай чааска солб. Черов В.И., оскуола тех. үлэһиттэрэ хайа да үлэттэн толлон турбатылар. Онон көмөлөрө улахан. Оскуола төһө да директора суох буоллар саҥа талыллыбыт завучтар сөптөөхтүк үлэлээн үөрэх дьылын этэҥҥэ туораатылар. Билигин директор э.т. Эверстов Е.Е. коллективы салайар. Кэлэр үөрэх дьылыгар оскуолаҕа учууталлары булан, оскуола иһигэр ол-бу айдаан тахсыбатын наадатыгар урукку директор И.Н. Протопопов атын сиргэ үлэҕэ барарын ситиһиэхтээх.

Кыра нэһилиэккэ оскуола саамай билии-көрүү, үөрэх, культура киинэ буолуохтааҕын умнумуоҕуҥ. Орто үөрэхтээх учууталлар бэйэлэрин билииларын үрдэтиэллэрэ наада, билии биир сиргэ тэпсэҥнээбэтин наадатыгар. Начальнай кылаас учууталлара, эбэтэр учуутал идэлээх, ордук тыл үөрэхтээхтэр тыллара чуолкай буолуохтаах. Атыннык эттэххэ былдьыры тыл, дөйүҥү буолуу, кэлэҕэйдээһин о.д.а. итэҕэс учууталга суох буолуохтаах. Тоҕо диэтэххэ нуучча тылын оҕолор ыарырҕаталлар. «Р» буукубаны «Л» курдук эттэххэ оҕо олох да буккуллар. Итиннэ туох да өһүргэнии суох буолуохтаах. Хайа баҕарар оскуолаҕа баара буолуо дии саныыбын. Оннооҕор тиийэ түспүт киһи чуолкайа суохтук саҥарар. Дириҥ, киэҥ билиини оҕоҕо биэриэхпитин баҕарар буоллахпытына, бэйэлэрин идэлэрин толору баһылаабыт, чуолкай тыллаах-өстөөх учуутал оскуолаҕа наада. Онтон буоллун-хааллын эрэ диэн үрдүнэн үөрэттэхпитинэ чиҥ билиини оҕо ылыа суоҕа. Инники өттүгэр алын кылаастан оҕо билиитин акылаата түһэр буоллаҕына, төрөппүттэр учууталларга туох претензиялаахтыктан этэр буолуҥ. Онтон таах кыламан быыһынан көрөн сылдьыаххыт бу оҕо үрдүкү кылааска таҕыстаҕына эрэйи көрүө. Оннук оҕолор билигин да баараллар.

Онон учууталлар да, төрөппүттэр да оҕолоргут билииларэ илиигит иһигэр баар. Ону сатаан туһаннаххытына оскуолабыт сырдыкка, билиигэ тардыһыыта атахтаныа суоҕа.

ЭКОЛОГИЯ ХАЙЫСХАТЫНАН

Салбаҥ нэһилиэгэр 10 үлэһиттээх, 22 оҕо сылдьар «Ньургуһун» оҕо саадын Федорова Саргылана Николаевна салайар.

Оҕо саадын иһигэр киирдэххэ туспаҕайдык оҥоһуллубута көстөр.

Салбаҥ оскуолата экологическай хайысханан үлэлиир буолан, оҕо саада эмиэ экологияны үөрэтиини саҕалаабыта.

Саргылана Николаевна коллектив үлэһиттэрин, былаанын уонна туох кыайтарбат соруктар туралларын кытта билиһиннэрэр.

Бастакыта, оҕо саадын үлэһиттэрэ кэтэхтэн үөрэнэллэр. Уваровская Туйаара Викторовна үөрэҕин быйыл бүтэрэр уонна оҕолору экология хайысхатынан үөрэтэр. Кини «Уҥуйаан» куруһуогу салайар. Ефимова П.М. хомус куруһуогун ыытар. Кырачаннар сүрдээҕин таптаан дьарыгыраллар. Оҕо саадыгар сахалыы остуол оонньуута, үҥкүү, уруһуй куруһуоктара үлэлииллэр.

Салгыы үлэҕэ-хамнаска тыыллыаннаахтарын ыйыталастым. Оҕо саадын үлэһиттэрэ программа ылынан үлэлииллэр. Быйыл оҕо саадын дьиэтин үрдүн уонна олбуорун оҥотторбуттар. Нэһилиэк баһылыгар уонна Касьянов Е.Е. биригээдэтигэр махтаналлар. Билигин ичигэс теплица туттаран сибэккини, оҕуруот аһын олордуохтара. Онно баһылык кыһыл муннук дьиэтин биэрбитэ. Бу үлэни 2002 сылтан саҕалаан 2004 сылга үлэҕэ киллэриэхтэрэ. Оҕо оонньууругар аналлаах площадка суох. Манна төрөппүттэр көмөлөрө былааннаммыт.

Коллектив экспериментальнай, экологическай хайысханан үлэлиир. Онон эколог штатын туруорсаллар. Бэйэлэрин иһигэр оҕуруотунан дьарыгырар киһилээхтэр.

Оҕо саадын коллектива сылын аайы 15-20 куул хортуоппуйу үүнэрэр. Маны сайыпын харабыл, техүлэһиттэр солбуйса сылдьан көрөллөр-хараллаллар. Хортуоппуй сирэ наһаа кыараҕас. Үлэһиттэр кыайа-хото хортуоппуйу олордон, ортоҕуна үп-харчы оҥостуохтарын баҕараллар да сылын аайы кыайтарбат.

Быйыл саас Салбаҥҥа буолан ааспыт экология семинарыгар оҕо саадыттан 5 үлэһит сырытта. Манна кэлэн барбыт учуонайдарга махталларын биллэрэллэр.

Семинар кыттыылаахтара аһаҕас занятиеларга сырыттылар. «Уҥуйаан» куруһуок оҥоһуктарын (айылҕа матырыйаалыттан) хайҕаатылар уонна инникитин өссө хайдах үлэлииргэ сүбэ-ама биэрдилэр.

Нэһилиэк баһылыга А.А. Посельскай оҕо саадыгар кыалларынан көмөлөһөр.

А. ПРОКОПЬЕВА

ИҺИРЭЭҺ ТЫЛЛАР

Улаханнык убаастыыр убайбытын, Россия норуотун үөрэҕириитин туйгунун, II Хомустаах орто оскуолатын историяҕа учууталын **ОЛЕСОВ ТИМОФЕЙ ТИМОФЕЕВИҺЫ** 55 сааскын туолбуккунан ис сүрэхпититтэн итиитик эҕэрдэлиибит.

Күндү киһибит биһиги туспутугар ахсаабат кыһамныын, эйэҕэс сыһыанын, уҥаараабат тапталын, үтүө сүбэн, көмөн иһин мунура суох махтанабыт.

Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, сир үрдүгэр баар бары кэрэни, сырдыгы, үлэҕэр өссө үрдүк ситиһиилэри, дьиэ кэргэнгэр дьолу-соргуну баҕарабыт.

Эҕэрдэни кытта быраатын Николай Тимофеевич, кийиитин Мария Иннокентьевна, сиэннэрин Надя, Виталий

Убаастабыллаах бииргэ үөрэммит дьүөгэбитин, табаарыспытын **БЕЛОЛЮБСКАЯ ЛЮБОВЬ СТЕПАНОВНАНЫ** элбэх оҕо ийэтин, эбээтин үрүг күнү көрбүт, күөх окко үктэммит кэрэ-бэлиэ күннүнэн — үйэ аҥардаах үбүлүөйүнэн — ис сүрэхтэн итиитик эҕэрдэлиибит!

Кырдьары, ыалдьары билиммэккэ сайаҕас санааҕынан, саргылаах сүбэҕинэн үтүө холобур буолан үгүс үөрүүлээх күннэн, дьолу, саргылаах олоҥу баҕарабыт!

1 Хомустаахха бииргэ үөрэммит табаарыстарын, 1971 с. вып.

Нам улууһун дьаһалтата, улуус мунньаҕа, улуус социальнай үлэһиттэрин барыларын Бүтүн Россиятаабы социальнай үлэһиттэр профессиональнай бираахынньыктарынан эҕэрдэлииллэр!

Россия Президенин Путин 2001 с. Ыйаҕынан бэс ыйын 8 күнэ «Социальнай үлэһиттэр күннэринэн» биллэриллибитэ. Нэһилиэнньэ кыаммат, кыһалҕалаах арангатын көрөр-истэр, өйүүр, кинилэр проблемаларын быһаарсар үлэһиттэрбит социальнай үлэһиттэр буолалларын билиниэх тустаахпыт уонна кинилэр ыытар үгүс өрүттээх үлэлэрэ үрдүктүк сыаналаныахтаах.

Биһиги улууспут социальнай көмүскэлин управлениетын үлэһиттэрэ (нач. Гуляева В.И.) нэһилиэнньэни кытта быһаччы албэх былааннаах үлэни тэрийэллэр. Ол курдук социальнай өйөбүл отделыгар Макарова М.С., социальнай пособиелары тиэрдии отделыгар (Кривошапкина У.К.), дьиэ кэргэттэри кытта үлэлиир отделга (Винокурова М.М.), ветераннар улуустааҕы сэбиэттэригэр (предс. Петрова М.В.), инбэлиитэр, көрбөттөр, уопсай ыарыылаахтар обществоларыгар (Соловьев А.Н., Попова Н.Г., Алексеева П.И.), интернат дьиэ коллективыгар (Охлопкова М.Н.), улуус дьаһалтатын, мунньаҕын ааттарыттан барҕа махтал тылларын тиэрдэбит!

Инникитин да нэһилиэнньэ кыаммат арангатын өйүүр салаабыт быһыытынан үлэлиир Программаҕытын өссө кэҥэтэн, сайыннаран киэҥ өрүттээх үлэни тэрийэн үрдүк ситиһиилэнин диэн баҕа санаабытын тиэрдэбит.

Нам улууһун дьаһалтата, Улуус мунньаҕа

Кэлэн иһэр эмчиттэр күннэринэн **врач Варвара Гавриловна Петрованы, медсестра Апреля Николаевна Алексееваны** итиитик-истигник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт эһиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, сыралаах үгүс өрүттээх үлэҕитигэр үрдүк ситиһиилэри, тус олоххутугар дьолу-соргуну!

Биһиэхэ кыһамныгыт иһин сүгүрүйэн туран махтанабыт!

Аппааныттан Куличкина Прасковья Ивановна уонна Винокуровтар

БИЛЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

«Север-1» учаастакка 13 х 8 м. иэннээх, оцинкованнай илиис тимиринэн кырыыһалаах, түннүгүн, аанын холуодата туруоруллубут, 6 м3 былаахы хаптаһыннаах, хортуоска олордор бааһыната оҥоһуулаах, гаанын бырайыага оҥоһуллубут дьиэ көҥдөйө, «Жарок-2» саҥа котел ohox (5 секциялаах), үчүгэй туруктаах «Урал» мотоцикл атыыланаллар. Сыаналара кэпсэтии быһыытынан. Билсэр тел. 22-6-28.

УПФР по Намскому улусу объявляет тендер на проведение капитального ремонта здания, ремонт и отсыпка подъездных дорог к управлению, подводка водопровода.

По всем вопросам обращаться в УПФР

С 9 по 16 октября 2002 года проводится Всероссийская перепись населения. Намский улусный отдел статистики проводит подбор кадров для проведения этого крупномасштабного мероприятия. Работа оплачивается Госкомстатом Республики Саха (Якутия). В качестве переписчика может работать любой желающий после тестирования: студенты, работающие, пенсионеры, домохозяйки, безработные и т.д. Срок работы — 19 дней. Также нужны кадры с высшим или средним специальным образованием, имеющие опыт работы с населением, для привлечения в качестве инструктора-контролера сроком на 1 месяц и заведующего переписным отделом сроком на 2 месяца.

По всем вопросам обращаться в администрацию улуса кабинеты 112 и 104.

Контактные тел. 21-4-37 и 21-6-76. При себе иметь паспорт, страховое пенсионное свидетельство, свидетельство о присвоении индивидуального номера налогоплательщика (ИНН).

Улусный отдел статистики

К СВЕДЕНИЮ ПЕНСИОНЕРОВ!

Управление пенсионного фонда Намского улуса извещает: выплата пенсии за июнь будет производиться с 7 числа в связи с частыми отключениями электроэнергии.

Управление пенсионного фонда по Намскому улусу

Үөрэххэ ыҥырабыт

ПСИХОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТА АҺЫЛЫННА

СГУ ученай сэбиэтин быһаарыытынан 2002 с. ыам ыйын 6 күнүгэр саҥа психология факультета аһыллыбыта. Бу үөрүүлээх түгэн хас да сыллаах бэлэмнэнии үлэтин түмүгүнэн буолла. 1996 с. саха филологиятын уонна культуратын факультетыгар психология салаата аһыллан, 2001 с. психологтар мангнайы выпусктара буолбута. Бары выпускниктар идэлэринэн үлэлииллэр.

Психолог идэтэ дьон өйө-санаата уларыйар кэмигэр ордук наадалаах, тоҕоостоох буолан иһэр. Кэнники психологическай үөрэхтээһин киэҥник тарҕанан эрэр. Дьон психолог идэтин туһунан өйдөбүллэрэ уларыйан, бу идэ үрдүктүк сыаналанар буолан, идэтийбит психолог социальнай статуһа эмиэ уларыйан эрэр. 15-20 сыл анараа өттүгэр дьон психологтары кытта соччо алтыспат буоллахтарына, билигин хас биирдии киһи саатар биирдэ психолог көмөтүнэн туһаммыттаах.

Психологтар обществоҕа туох оруоллаахтар? Үлэлэрин уратыларыттан көрөн, психологтары арааралларг: теоретик-психологтар киһи психическай деятельноһын закономерностарын уонна механизмнарын туһунан теоретическай билиини-көрүүнү ханатыынан дьарыктаналлар, практик-психологтар, диагност-психологтар уонна консультаннар дьону көрүүнэн-истиинэн дьарыктаналлар. Психологтар үлэлэрин ити икки хайысхалара быһа охсуһаллар, хас биирдии психолог научнай да, практическай да үлэнэн дьарыктанар.

Психолог-практик үлэтигэр ханнык хайысхалары арааралларый? Психодиагностическай үлэ - дьон тус психологическай уратыларын араас психологическай ньымалар - кэтээн көрүү, эксперимент тестирование о.д.а. көмөлөрүнэн быһаарыы; психокоррекционнай үлэ - ханнык эмэ интеллектуальнай уонна личностнай хаачыстыбалары сайыннарыы эбэтэр психическэй сайдыы туох эмэ итэҕэстэрин туоратыы; психопрофилактическай үлэ - нэһилиэнньэ психологическай билиитин-көрүүтүн үрдэтии уонна психологическай консультациялаһын.

Психологтар ханна үлэлиэхтэрин сөбүй?

Үлэ эйгэтинэн көрөн социальнай, педагог, юридическэй, медицинскэй, инженернэй о.д.а. психологтары арааралларг. Биһиги регионнутугар психология үөрэхтээһин эйгэтигэр ордук сайдыылаах. Бары кэрингэ үөрэх тэрилтэлэригэр психологтар үлэлииллэр.

Биһиги факультеппыт 4 хайысханан психологтары бэлэмниир: социальнай психология, организационнай психология уонна үлэ психологията, педагогическай уонна специальнай психология. Кэскилгэ юридическай, клиническай, спортивнай психология, психологическай консультирование о.д.а. специализацияларын арыйар былааннаахпыт.

Психология факультетыгар туттарсааччылар маннык экзаменнары туттаралар: математика (ЕГЭ), биология (тестирование), нуучча тыла (ЕГЭ). Докумуоннары тутуу от ыйын 25 күнүттэн от ыйын 15 күнүгэр диэри, экзаменнар от ыйын 16-31 күннэригэр ыытыллыахтара. Былааныгын 40 киһи ылыллыахтаах, былааны таһынан - 20-25 киһи.

2001 с. күнүскү уонна кэтэхтэн үөрэнэр психология салаата үрдүк үөрэхтээх дьоҥҥо, ол аата психологынан үлэлии сылдьар уонна иккис үрдүк үөрэхтэ наадыйар, ону сэргэ психолог идэтин ылыан баҕалаах үрдүк үөрэхтээхтэргэ анаан аһыллыбыта. Бу салааҕа ылыы собеседование уонна тестирование быһыытынан барар. Докумуоннары тутуу уонна собеседование от ыйын 25 күнүттэн балаҕан ыйын 30 күнүгэр диэри ыытыллар, киирии алтынньы 1-5 күннэригэр буолар. Үөрэнии болдьоҕо - 2,5 сыл.

Факультет 3 кафедралаах - уопсай психология кафедрата, социальнай уонна этническай психология кафедрата, дифференциальнай психология уонна сайдыы психологиятын кафедрата, ону сэргэ психодиагностическай лаборатория, психология үөрэтэр-методическай кабинета , психологтары саҥалыы бэлэмнээһин уонна эбии үөрэхтээһин киинэ, ол иһигэр үрдүк үөрэхтээхтэргэ күнүскү-кэтэхтэн үөрэтэр салаа, психологтар идэлэрин үрдэтэр курстара, консультациялыыр пуун, Аччыгый Психологическай Академия бааллар.

Факультекка уопуттаах преподавателлэр үлэлииллэр. Факультет декана - психологическай наука доктора, профессор Оконешникова А. П., уопсай психология кафедратын сэбиэдиссэйэ - психологическай наука кандидата, доцент Прокопьева Н. Ю., социальнай уонна этническай психология кафедратын сэбиэдиссэйэ - психологическай наука кандидата, доцент Егорова А. И., Факультекка наука кандидаттара Егорова В. Н., Алексеева Л. И., Абакумова Т. В., Старостина М. И., старшай преподавателлэр Унарова С. Н., Алексеева П. С., Чекурова М. М., Давыдова В. Я. о.д.а. үлэлииллэр.

Бары преподавателлэр психология араас салааларынан тустаах бэлэмнээхтэр. Преподаватель үлэтин сэргэ научнай үлэнэн дьарыктаналлар. Факультет научнай үлэтин сүрүн хайысхаларынан педагогическай, социальнай, этническай, управленческай, политическай психология эйгэлэригэр чинчийиилэр буолаллар.

Бары баҕалаах абитуриеннары психология факультетыгар ыҥырабыт. Биһиги СГУ гуманитарнай факультеттарын корпустарыгар баарбыт (деканат - 713 ауд.), оттон сүүмэрдиир комиссия кылаабынай үөрэнэр корпуска үлэлиэҕэ (ГУК, 145 каб.).

А. И. ЕГОРОВА, СГУ психология факультетын сүүмэрдиир комиссиятын эпиэттээх секретара

БИЛЛЭРИИЛЭР

Семья из 5-ти человек срочно снимет дом на долгий срок на участке Дадар.

Тел. 21-1-86 после 19 ч.

Срочно продается 2-хкомнатная квартира (панель), телефон, газ.

Обр. по тел. 22-6-18 в любое время.

МТЗ-52 тракторы кыра тракторга атастаһабын. Оҕолоох биэ атыылыыбын. Сыананата кэпсэтии быһыытынан. **Билсэр аадырыскыт: Ленскэй уул., 30.**

Выражаем глубокое соболезнование нашей учительнице НСШ №2 Кириллиной Е.Г. по поводу безвременной кончины любимого отца

КИРИЛЛИНА Георгия Георгиевича.

Выпускники 1998 г.

УлусПО коллективыгар өр сылларга бииргэ үлэлээбит чугас доҕорбут

КИРИЛЛИН Георгий Георгиевич

соҕуччу ыалдьан өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Эйиги ыар аһыыгытын тэҥнэ үлэстэбит.

Корниловтар, Сивцевтэр, Соловьевтар

Эдьиийбитигэр Кириллина Анна Васильевнаҕа кэргэнэ, балталарбытыгар Ленаҕа, Таняҕа аҕалара, убаастыыр күтүөппүт

КИРИЛЛИН Георгий Георгиевич

соҕумардык ыалдьан өлбүтүгэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Модуттан Васильевтар, Винокуровтар, Дьяконовтар

Выражаем глубокое соболезнование Кириллиной Анне, дочерям Елене и Тане по поводу безвременной кончины любимого мужа и дорогого отца

КИРИЛЛИНА Георгия Георгиевича.

Близкие подруги: Макарова Н.П. и Корякина С.Н.

Выражаем глубокое соболезнование нашей дорогой сестре Кириллиной Анне Васильевне, ее дочерям Лене и Тане в связи с кончиной любимого мужа и отца

КИРИЛЛИНА Георгия Георгиевича.

Соболезнуем, скорбим.

Неустроевы, Сухаровы II Хомустаах

Коллектив НСШ №2 выражает глубокое соболезнование учительнице начальных классов Кириллиной Лене Георгиевне, всем родным и близким о безвременной кончине дорогого отца

КИРИЛЛИНА Георгия Георгиевича.

Скорбим вместе с вами.

Выражаем глубокое соболезнование дорогой однокласснице, учителю начальных классов НСШ №2 Кириллиной Елене Георгиевне в связи с кончиной любимого отца

КИРИЛЛИНА Георгия Георгиевича.

Выпускники НВШ 1991 г., кл. руководитель

Нам сөлөтүн дьаһалтата улусПО үлэһитэ

КИРИЛЛИН Георгий Георгиевич

эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн кэргэнигэр Кириллина А.В. уонна кыргыттарыгар, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Намнаабы ГУЖКХ администрация, профкома Хатыҥ Арыы учаастагын үлэһиттэрэ Афанасьев Андрей Алексеевичка, Афанасьев Кирилл Алексеевичка тапталлаах ийэлэрэ

ПОПОВА Клара Егоровна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Хатыҥ Арыы орто оскуолатын учууталыгар Афанасьева Варвара Романовнаҕа кини тапталлаах ийэтэ Таатта улууһун олохтоохо

ПОПОВА Клавдия Егоровна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

И.Е. Винокуров аатынан Хатыҥ Арыы орто оскуолатын администрация, профкома, коллектива

Бииргэ үөрэнэр доҕорбутугар Семенова Полинаҕа тапталлаах ийэтэ

СЕМЕНОВА Полина Петровна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүгэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

IХОО 5"а" кыл. коллектива, кыл. салайааччыта, төрөппүттэрэ

II Хомустаах олохтоохо, үлэ ветерана

СЕМЕНОВА Полина Петровна

ыалдьан өлбүтүнэн кэргэнигэр Христофоров Юрий Ивановичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын билдэбит.

II Хомустаах дьаһалтата, кырдьаҕастар сэбиэттэрэ

Таптыыр быраапыт, убайбыт, таайбыт

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

б.дь. бэс ыйын 5 күнүгэр ыарахан ыарыыттан өлбүтүгэр кэргэнигэр, оҕолоругар, бары аймахтарбытыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Эдьиийэ, быраата, күүтэтэ, кийиита, балтылара, быраатта

Күндүтүк сөҥүүр табаарыспытыгар Сергучева Дария Николаевнаҕа, кини дьиэ кэргэнигэр таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эҥээлэрэ

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Матвееватар, Охлопковтар

«Быйаҥ» ЗАО коллектива, администрация, профкома үлэһиттэригэр Сергучев Петр Варламовичка, Мария Николаевнаҕа уонна оҕолоругар таптыыр убайдара

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Улуустааҕы инбэлиитэр обществолара общество чилиэнэ

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

б.дь. бэс ыйын 5 күнүгэр ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Дария Николаевнаҕа, оҕолоругар, кийиитигэр, сиэнигэр дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Күнду дьүөгэбитигэр Дария Николаевнаҕа, оҕолоругар Васяҕа, Витяҕа, кийиитигэр Дашаҕа, сиэнигэр Даниилга тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эҥээтэ

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

ыараханнык ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Попова В.К., Павлова С.Н., Платоновтар

Күнду доҕорбут, табаарыспыт

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Дария Николаевнаҕа, оҕолоругар, чугас дьоҥуттар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ветеран волейболистар

Ытыктабыллаах, бииргэ үлэлиир табаарыспытыгар Сергучева Дария Николаевнаҕа улуус государственнай архив сэбиэдиссэйигэр, кини оҕолоругар эбэх сылларга ойуур харыстабылын инженеринэн үлэлээбит тапталлаах кэргэнэ, аҕалара

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

ыарахан ыарыыттан эдэр сааһыгар өлөн туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Улуус дьаһалтата Улуус мунньаҕа

Биир тэрилтэҕэ үһүннүк бииргэ үлэлээбит доҕорбут

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

эдэр сааһыгар өлөн туораабытынан кэргэнигэр Сергучева Дария Николаевнаҕа уонна оҕолоругар, чугас дьоҥуттар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Намнаабы лесхоз администрация, профкома

Күтүөппүтүгэр Васяҕа, балтыбытыгар Дашаҕа аҕалара

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Алексеевтар, Хундановтар, Абэгельдиннар

Армияҕа бииргэ сулууспалаабыт табаарыспыт, лесхоз үлэһитэ

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

ыалдьан өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэнигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Пограничник доҕотторо

Улуустааҕы статистика отдела архыып сэбиэдиссэйигэр Сергучева Дарья Николаевнаҕа таптыыр кэргэнэ

СЕРГУЧЕВ Василий Варламович

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Выражаем глубокое соболезнование детям, внукам, родственникам в связи с кончиной после долгой, продолжительной болезни, заслуженного работника физической культуры ЯАССР, долгие годы работавшего председателем ФК и С Намского района

Сива Петровича ЯДРЕЕВА.

Спорткомитет, ветераны спорта, спортсмены Намского улуса

Үөдэй нэһилиэгин дьаһалтата спорт, үлэ, тыыл ветерана

ЯДРЕЕВ Сив Петрович

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн уоллаттарыгар Станислав Сивовичка, Александр Сивовичка, сиэннэригэр дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

РЕДАКТОР В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — **21496**; ; бухгалтерия — **21332**; факс — **21332**; **"НАМ" ТРК — 21632**; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционнай издательскай система — **21141**

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональнай управлениетыгар регистрацияламмыт нүөмэрэ — **Я 0085.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

***"ЭҺГСИЭЛИ"* - Нам улууһун хаһыата.**

678380, Саха Республиката, Нам с., Заложнай уул. 2.

E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талылынна уонна тарҕылынна "Эҥсиэли" хаһыат редакционнай-издательскай систематыгар.

Хаһыат Дьокуускайга "Сахаполиграфиздат" НИПК бэчээттэннэ, Орджоникидзе уул. 38.

Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис.

Индекса — 54889. Тираһа — 2509

Бэчээккэ илии баттанна —12:00 ч, 7.06. 2002

Сакаһын №-рэ —69